

Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımına İlişkin İlkokul Öğretmenlerinin Görüşleri

Primary School Teachers' Views on Interdisciplinary Teaching Approach

ÖZET

Bu araştırma, ilkokul öğretmenlerinin disiplinlerarası öğretim stratejilerine ilişkin görüşlerine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada veriler nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ve içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya Batman il merkezinde görev yapan 15 ilkokul öğretmeni katılmıştır. Araştırmacılar, veri toplama aracı olarak açık uçlu sorular geliştirmiştir. 4 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler analiz edilmiş olup ulaşılan sonuçlardan bazıları şöyledir: Katılımcılar disiplinlerarası öğretim yönteminin anlamını dersler arası bağlantı, konuların farklı yönlerinin ele alınması, birden fazla disiplinden öğretmenle öğretim, bireyin kendini ve çevreyi tanıması ve öğrenciyi farklı düşünmeye teşvik olarak tanımlamıştır. Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerilerine ilişkin görüşleri eğitim öğretimin planlanması, okul yönetiminin desteği, yeni öğretim tarzının benimsenmesi, materyal desteği, öğretmenlerin birlikte çalışmasının desteklenmesi, öğretmen eğitimi, çözüm odaklı yaklaşım, çevreden destek alma şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Disiplinlerarası Öğretim, Öğretmen, Öğretim Yaklaşımı.

ABSTRACT

This study aims to shed light on primary school teachers' views on interdisciplinary teaching strategies. In this study, data were analyzed using case study and content analysis from qualitative research designs. Fifteen primary school teachers working in Batman city center participated in the study. The researchers developed open-ended questions as a data collection tool. The data obtained from the semi-structured interview form consisting of 4 open-ended questions were analyzed and some of the results obtained are as follows: The participants defined the meaning of interdisciplinary teaching method as the connection between courses, addressing different aspects of subjects, teaching with teachers from more than one discipline, recognizing the individual's self and the environment, and encouraging students to think differently. The opinions of the participant teachers regarding their suggestions for interdisciplinary teaching practices to be more effective are as follows: planning of education and training, support of school administration, adoption of new teaching style, material support, support for teachers to work together, teacher training, solution-oriented approach, support from the environment.

Keywords: Interdisciplinary Teaching, Teacher, Teaching Approach

GİRİŞ

Disipliner öğretim fikri, belirli bir konu alanının sınırları dahilinde eğitim vermek olarak tanımlanmaktadır. İlk olarak 1940'larda ortaya çıkan Essentialist felsefenin bir yan ürünüdür (matematik veya tarih gibi). Bu yöntem, dersleri ayrı ayrı öğretmeyi, öğrencinin disiplinler arası transfer çalışmasını kendi başına tamamlayacağını varsaymayı ve bilginin sentezini içerebilecek her türlü etkinliği dışlamayı içerir (Yıldırım, 1996). Öte yandan, ilerlemeci eğitim yaklaşımıyla birlikte ortaya çıkan disiplinlerarası öğretim, genel olarak, geleneksel konu alanlarının çeşitli fikirlerin anlamlı bir şekilde birleştirilmesi yoluyla sunulması olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 1996).

Bu fikir, farklı alanları bir araya getiren araştırmalara bakılarak da görülebileceği gibi, çok uzun zamandır var olan bir fikirdir. Galileo Galilei, modern bilimin temellerini atan bir fizikçi, matematikçi, astronom ve mühendisti. Fizikçi, matematikçi, astronom, filozof ve teolog olan Isaac Newton yüksek matematiğe katkıda bulunmuştur. Albert Einstein, kimya ve matematiğe katkıda bulunan teorik bir fizikçiydi. Disiplinlerarası öğretim ya da disiplinlerarası yaklaşım, eğitim programlarında bir dersin çeşitli derslerle ilişkilendirilmesini ifade eder. Yalçın (2013) disiplinlerarası yaklaşımı iki ya da daha fazla disiplinin ya da çalışma alanının birleşimi ya da kapsamı olarak tanımlarken, Jacobs (2009) bir kavramın, konunun ya da deneyimin işlenmesi için farklı disiplinlerin metodolojik bilgisini kullanan bir müfredat yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Eğitimci, disiplinlerarası yaklaşımın altında yatan bilgiye göre birçok disiplini bütünleştirir veya birbirine bağlar. Bu teoriye göre, bağlantıda rastgelelik ya da öngörülemezlik yerine farkındalık vardır.

Süleyman Anık¹
Veysi Ergül²
Murat Üney³

How to Cite This Article

Anık, S., Ergül, V. & Üney, M. (2023). "Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımına İlişkin İlkokul Öğretmenlerinin Görüşleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:45; pp:2052-2062. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.67597>

Arrival: 09 November 2022
Published: 31 January 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Bu kriterlere göre disiplinlerarası eğitim fikri, merkezi bir konuyu merkeze koymak ve bazen bu temayı diğer disiplinlerle ilişkilendirmek olarak tanımlanabilir. Bu yöntemde, belirli bir fikir, konu ya da mesele temel olarak alınır ve ilgili alanlardan bu konuya farklı açılardan ışık tutabilecek bilgi ve beceriler bir araya getirilir (Aydın ve Balım, 2005; Yıldırım, 1996). Yıldırım (1996), sunulması gereken konudan sapmayı önlemek için, dersin eğitmeninin diğer dersin tüm konusunu değil, yalnızca kendi konusunuyla ilgili kısımlarını açıklaması gerektiğini ileri sürer.

Yıldırım'a (1996) göre, bu tür bir dersin temel amacı, öğrencinin birbirinden farklı olguları bir araya getirerek ilişkilendirmesi ya da başka bir deyişle, bir bütünlük oluşturması ve konuyu birçok açıdan algılamasıdır. Öğrencilerin öğrendiklerini gerçek dünya durumlarına uygulayabilmeleri ve bu yorumu kullanarak çözümler üretebilmeleri beklenir. Sadece teorik bilgiler parça parça öğrenilir ve bu atmosfer oluşana kadar deneyimlerine katkı sağlayamaz. Ayrıca disiplinlerarası yaklaşımın bireyin kendini tanımasını, çevresinde olup bitenlerin farkında olmasını ve değişiklik yapabilmelerini sağladığını belirten Gür (2003), disiplinlerarası yaklaşımın entegrasyon ve problem çözme becerileri açısından disiplin temelli eğitimden daha faydalı ve isteğe bağlı bir tamamlayıcı olduğunu iddia etmektedir. Disiplinleri yeni bir bakış açısıyla değerlendirme kapasitesi sağlar ve bilgi akışına dayalı olarak diğer bakış açıları dinlemeyi gerektirir (Gür, 2003).

Disiplinlerarası öğretim yöntemi için yukarıda belirtilen gerekçelere dayanarak disiplinler yaklaşımın göz ardı edildiği ya da gereksiz olduğu düşünülmemelidir (Yıldırım, 1996). Çünkü bazen bir konunun öğretimi için gerekli olan tek şey kendi akademik alanının doğası ve prosedürleridir. Disiplinler arası yöntemlere dayalı programlar, tek disiplinli yaklaşımlara dayalı programlardan daha fazla materyal içermesine rağmen, tüm alanları entegre etmek mümkün değildir. Entegrasyon, disiplinler arasında ilgili ve faydalı bilgiler olduğunda multidisipliner yaklaşımda gerçekleşir. Başka bir deyişle, disiplinler arasındaki bağlantılar açık ve sağlam olmalıdır (Chrysostomou, 2004). Sonuç olarak, okullarda her bir alana özel bir öğretme-öğrenme ortamının yanı sıra disiplinler arası yaklaşıma dayalı öğrenme-öğretme ortamları da uygulanmalıdır. Okullarda modern toplumun beklenti ve gereksinimlerini karşılayacak yeni ders yapılarının geliştirilmesi ve bu doğrultuda ders materyallerinin üretilmesi büyük önem taşımaktadır. Bilimsel ve teknolojik çalışmaların 21. yüzyılın gereklilikleri doğrultusunda birden fazla disiplini aynı anda kapsayacak şekilde yürütülmesi, tek tip öğrenci yerine farklı düşünebilen öğrencilerin yetiştirilmesi gerekliliği eğitim programlarında değişikliklere yol açmaktadır (Özçelik, 2015).

Türkiye'de disiplinlerarası öğretim yöntemi üzerine çok sayıda araştırma yapılmıştır. İşte bu çalışmalardan birkaçı: Disiplinlerarası bir yaklaşım üzerine inşa edilen yaratıcı problem çözme müfredatının bu yetenek üzerindeki etkisini araştıran Özkök (2005), böyle bir programın önemli bir etkisi olduğu sonucuna varmıştır. Coşkun (2009) tarafından yapılan bir araştırmada sekizinci sınıf matematik dersinin disiplinler arası bir yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin matematik performansları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada çok disiplinli öğretim stratejisinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini önemli ölçüde etkilemediği, ancak akademik başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Yarımca (2011) ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası yaklaşıma dayalı olarak oluşturulan uygulamalarda, disiplinlerarası yaklaşımın geleneksel yaklaşıma göre sanat eğitimi üzerinde yararlı bir etkisi olduğunu bulmuştur. Güven ve Hamalosmanoğlu (2012) dördüncü sınıf fen ve teknoloji ders kitabında yer alan çevre etkinliklerini disiplinlerarası bir bakış açısıyla incelemişlerdir. Araştırma, fen ve teknoloji ders kitabının bu strateji için uygun olmadığını ortaya koymuştur. Arslantaş (2013) tarafından yapılan araştırmada dördüncü sınıf görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası bir yaklaşımla öğretimin öğrencilerin derse ilişkin görüşleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın bulguları, çok disiplinli yaklaşımın öğrencilerin algıları üzerinde çok az etkisi olduğu sonucuna varmıştır. İlk ve ortaokul müfredatında disiplinlerarası öğretim stratejilerine ilişkin öğretmen görüşleri Özhamamcı (2013) tarafından yapılan yüksek lisans tez araştırması için toplanmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmenler ilkök ve ortaokul müfredatındaki disiplinler arası uygulamaları genel olarak değerli bulmalarına rağmen, uygulamanın en faydalı yanının öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarına yardımcı olması olduğunu belirtmişlerdir.

Doğan (2014) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin derse dahil oldukları, konunun kökenine inerek çok sayıda görüş edindikleri ve grup olarak ürettikleri öğeleri sunarken çok iyi yapılandırıldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşamlarına uygulamada etkili oldukları gibi önemli bulgular da elde edilmiştir.

2005-2006 eğitim-öğretim yılından bu yana Türkiye'deki ilköğretim okullarında yapılandırmacı temelli müfredat kullanılmaktadır. Disiplinlerarası öğretim metodolojisi, derslerin düzenlenmesinde temel teşkil etmiştir. Yeni müfredatta üniteler yerine daha geniş konuları içeren temalar seçilmiş ve bu temalar birçok disiplinle ilişkilendirilmiştir (Acat ve Ekinci, 2005). İlkokuldaki çocuklar dünyayı bir bütün olarak görürler. Bu bağlamda, disiplinler arası bir öğretim yaklaşımına dayalı müfredat geliştirmek çok önemlidir. Nitekim ilkökullarda materyallerin parça parça değil de bir bütün olarak sunulduğunda başarılı öğrenmenin gerçekleştiğinin altını çizilmiştir (Acat ve Ekinci, 2005). Bu bağlamda, müfredatı uygulayanlar olarak öğretmenlerin disiplinlerarası öğretim yöntemine ilişkin düşüncelerini dikkate alarak mevcut durumu değerlendirmek faydalı olacaktır. Literatür tarandığında disiplinlerarası öğretim yöntemine ilişkin çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Ancak sınıf öğretmenlerinin disiplinlerarası öğretim yöntemine yönelik görüşleri herhangi bir araştırmaya konu olmamıştır.

Araştırmacılar, öğretmenlerin bir kavram, konu ya da temayı birden fazla disiplinle ilişkilendirirken nelere dikkat ettiklerini incelemenin, bu yaklaşımı kullanırken karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik geliştirdikleri çözümlere ilişkin görüşlerini almanın ve disiplinlerarası yaklaşımı derslerinde nasıl kullandıklarına dair gözlemler yapmanın verimli bir konu olacağına inanmışlardır. Sonuç olarak, araştırmacılar gerekli olduğuna inandıkları için bu çalışmayı gerçekleştirme tercih etmişlerdir. Ayrıca, sonuçların literatürü geliştireceği öngörülmektedir.

Bu kapsamda bu çalışmanın amacı disiplinlerarası öğretim yaklaşımına ilişkin ilkökul öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç altında araştırmada şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

Öğretmen görüşlerine göre disiplinlerarası öğretim yöntemi ne demektir?

Öğretmen görüşlerine göre disiplinlerarası öğretim yaklaşımı öğrenci tutumlarını değiştirmekte midir?

Öğretmen görüşlerine göre disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Öğretmen görüşlerine göre disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için getirilen öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilkökul öğretmenlerinin disiplinler arası öğretim stratejisi hakkında ne düşündüklerini ortaya çıkarmak için nitel veri toplama ve analiz yöntemlerini kullanmıştır. Nitel araştırmanın amacı, insan davranışının çeşitli yönlerini doğal ortamında kavramaktır. İnsan davranışını incelemek için esnek ve kapsamlı bir teknik kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Nitel araştırma yaklaşımının kullanılması, belirli bir konunun etkilenen topluluğun bakış açısından değerlendirilmesini mümkün kılar. İnsanların inançları, görüşleri, bağlantıları ve davranışları hakkında derinlemesine ayrıntılar da sağlanır (Dağalp, 2020). Bu çalışmada nitel bir araştırma tekniği olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji adı verilen nitel araştırma tekniği, katılımcıların belirli bir olay, durum veya fikirle ilgili deneyimlerini betimlemeyi amaçlar. Çalışmanın temel kaygısı, katılımcıların olay, durum veya fikirle ilgili kendi yorumlarının onlar için ne anlam ifade ettiği, nasıl düzenlendiği ve özünün ne olduğudur. Bir kişinin yaşam deneyimleri, bilinçli varlığını, hislerini, duygularını ve iç dilini de içeren yaşam dünyasını oluşturduğundan, araştırmacı öznel deneyimlerin iç dünyasını araştırmak için katılımcının yaşam dünyasına erişmeye çalışır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Fenomenolojik tasarımın vurgusu, tanıdığımız ancak tam olarak kavrayamadığımız olgular üzerinedir. Bir bireyin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve yorumlarını araştırmak fenomenolojik araştırmaların hedefidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırma grubunu oluşturmak için amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik ve kolay erişilebilir durum örnekleme kullanılmıştır. Örnekleme oluştururken çalışma konusundan etkilenebilecek kişilerin çeşitliliğini mümkün olduğunca geniş tutmak, maksimum çeşitlilik örneklemesinin hedefidir. Ancak maksimum çeşitliliğe ulaşmanın amacı genelleme yapmak değil, bu çeşitliliğe uygun olarak çalışma konusunun çeşitli yönlerini vurgulamaktır. Kolayda örnekleme araştırmacı, erişimi kolay olan bir yer seçer. Bu yaklaşım çalışmayı hızlandırır ve daha faydalı hale getirir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu durumda araştırmada Batman merkezde görev yapan 15 ilkökul öğretmeni ile görüşülmüştür. Çalışma grubuna ait değişkenler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

S.No	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdemi	Öğrenim Durumu
K01	Kadın	Sınıf Öğretmeni	41	17 yıl	Lisans
K02	Kadın	Sınıf Öğretmeni	29	6 yıl	Yüksek Lisans
K03	Erkek	Sınıf Öğretmeni	47	25 yıl	Lisans
K04	Erkek	Sınıf Öğretmeni	43	22 yıl	Yüksek Lisans
K05	Erkek	Sınıf Öğretmeni	41	20 yıl	Lisans
K06	Kadın	Sınıf Öğretmeni	30	7 yıl	Lisans
K07	Erkek	Sınıf Öğretmeni	45	20 yıl	Yüksek Lisans
K08	Erkek	Sınıf Öğretmeni	41	18 yıl	Yüksek Lisans
K09	Kadın	Sınıf Öğretmeni	40	15 yıl	Lisans
K10	Kadın	Sınıf Öğretmeni	46	25 yıl	Lisans
K11	Erkek	Sınıf Öğretmeni	47	25 yıl	Lisans
K12	Erkek	Sınıf Öğretmeni	37	15 yıl	Lisans
K13	Kadın	Sınıf Öğretmeni	37	12 yıl	Yüksek Lisans
K14	Erkek	Sınıf Öğretmeni	54	33 yıl	Lisans
K15	Kadın	Sınıf Öğretmeni	50	27 yıl	Yüksek Lisans

Tablo 1'de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, çalışmada 8 erkek 7 kadın öğretmen bulunmaktadır. Branşları bakımından tüm öğretmenler sınıf öğretmenidir. Yaşları bakımından katılımcı öğretmenler 29-54 yaş aralığındadır. Kıdem süreleri bakımından ise en az 6 yıl, en fazla 25 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Öğrenim durumları bakımından 9 lisans, 6 yüksek lisans mezunu öğretmen bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Fenomenolojik desenin kullanıldığı çalışmalarda, araştırmacının odaklandığı olguyu deneyimleyen ya da yansıtan bireyler ya da gruplar veri kaynağı olarak kullanılır. Fenomenolojik araştırmalarda birincil veri toplama yöntemi olarak görüşme kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Yarı yapılandırılmış bir görüşmede araştırmacı, konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için açık uçlu sorular sorarken aynı zamanda katılımcılara önceden hazırlanmış sorular da sorabilir (Altınal ve Akın, 2020).

Nitel araştırmaların en önemli unsuru görüşmelere yer vermesidir. Çalışmada katılımcılarla gerçekleştirilen bir görüşmede, araştırmacının tartışılacak konu için genel bir planı vardır ancak sabit bir şekilde soru sırasını takip etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu görüşmelerin en büyük zenginliği; görüşülen kişilerin cevap verme şekillerinde, cevaplarının uzunluğunda ve konuştukları her konuda büyük bir esneklik tanınmasıdır. Böyle bir görüşmenin amacı, araştırmaya katılan kişileri “kendi sözleri” ile konuşmaya teşvik etmektir. Çalışmada dört açık uçlu soru ve beş demografik sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, uzmanların eleştirileri doğrultusunda gözden geçirilmiş ve gerçek liderliğin tüm yönlerini kapsayan sorular kullanılarak anlaşılır ve araştırmacının hedefleriyle ilgili hale getirilmiştir.

Verilerin analizi

Katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmelerin ses kaydına alınıp yazılı metne dönüştürülmesinin ardından verilerin analizi gerçekleştirilmeye hazır duruma gelmiştir. Çalışmanın amacı ve sürecine göre seçilecek doğru analiz yöntemi belirlenirken verilerin doğru toplanmasını, güvenilir sonuçlar vermesini ve yorumlanmasını sağlayacak bir yöntem olmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden; mesaj değeri taşıyan her verinin belirlenen amaç doğrultusunda taranması, kategorilere ayrılması, özetlenmesi ve elde edilen bulguların araştırma amacı doğrultusunda analiz edilip yorumlanması işlemlerini içeren bir araştırma yöntemi olarak tanımlanan içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi, görüşmeler sonucunda elde edilen yazılı dokümanların içinde yer alan belirli sözcük veya kavramların bulunma durumunu ortaya koymak için yapılmaktadır. Bu doğrultuda dokümanlarda yer alan bu sözcük ya da kavramların anlamları ve ilişkileri belirlenerek analiz edilmekte ve metinlerdeki mesajla ilişkin çıkarımlar elde edilmektedir (Altınal ve Akın, 2020).

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Disiplinlerarası Öğretim Yönteminin Anlamı

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde katılımcılara disiplinlerarası öğretim yönteminin onlar için anlamının ne olduğunun öğrenilmesi amacıyla “*Disiplinlerarası öğretim yöntemi*” sizin için ne anlama geliyor?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 2.’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Disiplinlerarası Öğretim Yönteminin Anlamının İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Disiplinlerarası Öğretim Yönteminin Anlamı	Dersler arası bağlantı kurulmalı.	6
	Konuların farklı yönlerinin ele alınması	6
	Birden fazla disiplinden öğretmenle öğretim	2
	Bireyin kendini ve çevreyi tanıması	1
	Öğrenciyi farklı düşünmeye teşvik	1
	Toplam	16

Tablo 2 incelendiğinde; katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim yönteminin onlar için anlamının ne olduğuna ilişkin görüşlerinin disiplinlerarası öğretim yönteminin anlamı özellikler olmak üzere tek tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların ifadeleri frekans bakımından sırasıyla; dersler arası bağlantı, konuların farklı yönlerinin ele alınması, birden fazla disiplinden öğretmenle öğretim, bireyin kendini ve çevreyi tanıması ve öğrenciyi farklı düşünmeye teşvik olmak üzere 5 kod altında toplanmıştır. Disiplinler arası öğretim yönteminin anlamı teması altında dersler arası bağlantı kurulmalı şeklinde görüş ifade eden bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Eğitimde öğrencilerin ilgi, yeteneklerine göre farklılık gösteren dersler yer alır. Dersler arasında bağlantı kurularak öğretimin yapılması disiplinlerarası öğretim yöntemi anlamına gelir.” (K2)

“İki veya daha fazla dersin birbirleriyle ilişkilendirilerek işlenmesi anlamına geliyor.” (K3)

“Farklı disiplin alanlarındaki konuların; öğrenme amacıyla bir problem, bir tema ya da bir konu üzerinde genellenmesi ya da bütünleştirilmesidir. Diğer bir deyişle bir konunun farklı alanlarla ya da derslerle kullanılarak genellenmesidir.” (K7)

“Disiplinler arası yaklaşım derken bir dersin konularını işlerken diğer derslerle bağlantı kurarak işlemek. Böylece konunun diğer bilimlerle olan bağlantısı ve derslerin birbiri ile olan bağlantısını güçlendirerek kalıcı hale getirmek.” (K11)

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim yönteminin onlar için anlamının ne olduğuna ilişkin görüşlerinin konuların farklı yönlerden ele alınması şeklinde değerlendirilmiştir. Bu koda ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde çağın değişen ihtiyaçlarına göre konuların farklı boyutlarla ele alınması, farklı bakış açılarının değerlendirilmesi ve bir konunun bilgi ve becerilerle harmanlanması şeklindeki açıklamalarla ifade edildiği görülmüştür. Konuların farklı yönlerden ele alınması şeklinde cevap veren katılımcıların görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Disiplinlerarası öğretim Çağımızın değişen ihtiyaçlarına yönelik ortaya çıkmıştır. Bir konunun sadece tek bir yönden ele alınması değil de ihtiyaca göre parçadan bütüne doğru ilgili olduğu tüm anlamlı ilişkilerdir.” (K9)

“Bir problemin farklı disiplinlerin bakış açılarıyla değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin derlenmesi ve uygulanması” (K10)

“Farklı disiplinlerin aynı ders ya da konu içerisinde harmanlanmış bir şekilde sunulması anlamına geliyor. Burada amaç farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin uyum içerisinde bir araya getirilmesidir. Öğrencilerin bütüncül bir biçimde düşünebilmesine katkı sunan bir yöntemdir. STEM uygulamalarının bu öğretim yöntemine uygun olacağını düşünüyorum.” (K13)

“Bir problemin çözümünde farklı disiplinlerin birada kullanılması olarak anlaşılmaktadır. Disiplinler arası problemin çözümüne yönelik bağ kurularak faydalanılan bir öğretim yöntemidir.” (K15)

Disiplinler arası öğretim yönteminin anlamı teması altında birden fazla disiplinden öğretmenle öğretim, bireyin kendini ve çevreyi tanıması, öğrenciyi farklı düşünmeye teşvik şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Bu bağlamda farklı disiplinlerden öğretmenlerle çalışılması, kişinin kendisine ve çevresine olan farkındalığı ve farklı bilgilerin öğrencilerin farklı düşünmesini teşvik edeceği yönünde görüşler ifade edilmiştir. Bu bağlamda görüş ifade eden birkaç öğretmen görüşü oluşmuş ve bunlara aşağıda yer verilmiştir.

“Aynı anda birden fazla disiplinden öğretmenle aynı sınıf ortamında öğretim yöntemidir.” (K4)

“Bireyin kendini tanıması, çevresinde olup bitenlerden haberdar olması ve değişimler ortaya koyması anlamına geliyor.” (K3)

“Disiplinler arası öğretim yöntemi benim için farklı alanlardaki bilgilerin bir araya getirilmesi ile öğrencileri detaylı ve farklı düşünmeye teşvik eden bir yöntem anlamına gelmektedir.” (K6)

Disiplinlerarası Öğretim Stratejisinin Öğrencilerin Konuya İlişkin Tutumlarını ya da Sınıftaki Performanslarını Geliştireceğine İnanca İlişkin Özellikler

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde katılımcıların disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceğine inancının ve nedenlerinin öğrenilmesi amacıyla “Disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceğine inanıyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Disiplinlerarası Öğretim Stratejisinin Öğrencilerin Konuya İlişkin Tutumlarını ya da Sınıftaki Performanslarını Geliştireceğine İnanca İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Gelişime İnanç	Evet	15
	Hayır	-
Öğrencilerin Konuya İlişkin Tutumları	Öğrenmeye ilgi artar	8
	Olumlu tutum geliştirme	3
	Öğrencinin zihninde somutlaşır	1
	Kalıcı öğrenme.	1
	Farklı bakış açısı geliştirir	1
	Toplam	14
Öğrencilerin Sınıftaki Performansları	Öğrenme kalıcı olur	6
	Performans artar	5
	Düşünme becerisi gelişir	3
	Başarı artar	2
	Problem çözüme becerisi artar	1
	Yaratıcılık gelişir	1
	Toplam	18

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceğine yönelik inancına ilişkin görüşlerinin frekans bakımından sırasıyla; gelişime inanç, öğrencilerin konuya ilişkin tutumları ve öğrencilerin sınıftaki performansları olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir. Gelişime inanç teması altındaki görüşlerin tamamı disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceği yönündedir.

Öğrencilerin konuya ilişkin tutumları teması altında katılımcılar, öğrenmeye ilgi artar, olumlu tutum geliştirme, öğrencinin zihninde somutlaşır, kalıcı öğrenme ve farklı bakış açısı geliştirir şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin konuya ilişkin tutumları teması altında öğrenmeye ilginin artacağına yönelik bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Evet inanıyorum. Sonuçta birey bu yolla öğrendiği bilginin, edindiği kazanımın kendisine yararlı olduğunu ve fayda sağladığını gördükçe öğrenmeye olan ilgi ve merakı artacaktır.” (K5)

“Problemlere farklı çözümler üretir. Parçadan hareketle bütüne ulaşır. Hazır bilgiye kolayca ulaşan öğrenci yerine, düşünen sorgulayan, eleştiren, çözüm üreten öğrenciler yetişmesini sağladığı için öğrencilerin performanslarını geliştireceğine inanıyorum.” (K9)

“Evet. Öğrencilerde girişimcilik ruhu, sorunları tespit etme ve çözme becerisini geliştireceğine inanıyorum” (K10)

“Öğrencilerin farklı bakış açılarını geliştirme, ilgilerini çekme ve anlatılacak konuyu pekiştirmede işe yarar.” (K14)

Öğrencilerin konuya ilişkin tutumları teması altında olumlu tutum geliştirme, öğrencinin zihninde somutlaşır, kalıcı öğrenme ve farklı bakış açısı geliştirmeye yönelik bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bu da konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını olumlu yönde etkileyecektir.” (K5)

“Bu öğretim stratejisinin öğrencilerin tutumlarını ve performanslarını geliştireceğine inanıyorum.” (K6)

“Evet inanıyorum. Derslerde birbirinden bağımsız öğrendikleri bilgiler, disiplinlerarası öğretim yöntemi kullanılması ile öğrencilerin zihninde somutlaşır.” (K2)

“Öğrencilerin bir konuyu farklı açılardan değerlendirebilmesine katkı sunacaktır. Konular arasında anlamlı bağlantılar kurmalarını sağlar.” (K13)

Öğrencilerin sınıftaki performansları teması altında katılımcılar, öğrenme kalıcı olur, performans artar, düşünme becerisi gelişir, başarı artar, problem çözme becerisi artar, yaratıcılık gelişir şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin sınıftaki performansları teması altında öğrenmenin kalıcı olacağına yönelik bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bunun yanında öğrenmenin pekişeceğine ve kalıcı öğrenmelerin artacağına da inanıyorum. (K10)

“Öğrencilerin farklı bakış açılarını geliştirme, ilgilerini çekme ve anlatılacak konuyu pekiştirmede işe yarar. (K14)

“Öğrencilerin derse aktif katılımını artırmanın yanında daha öğretilen konunun daha kalıcı öğrenilmesini de sağlar.” (K15)

Katılımcıların disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceğine inancının ve nedenleri arasında öğrencilerin sınıftaki performanslarından performans artışı şeklinde görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda verildiği gibidir.

“Evet öğrencilerin performansını geliştirir.” (K3)

“Bu da öğrenmeyi ve performansını artırmayı kolaylaştıracaktır.” (K4)

“Evet. Özellikle ilkokulda dersler birbiri ile ilintili olduğu için öğrencilerin performanslarını olumlu yönde geliştireceğine inanıyorum.” (K8)

Öğrencilerin sınıftaki performansları teması altında düşünme becerisi gelişir, başarı artar, problem çözme becerisi artar, yaratıcılık gelişir şeklinde görüş ifade eden bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bu yöntem öğrenciyi analiz, sentez, yorumlama gibi üst düzey düşünmeye, anlamaya dayalı olduğu için katkısı fazla olacaktır.” (K6)

“Bu açıdan öğrenciler derse olumlu tutum geliştirir ve akademik başarıları artar.” (K2)

“Evet gönülden inanıyorum. Disiplinlerarası öğretim konuların bağlantılı olması yönünden öğrencinin problem çözme becerisini artırır. Problemlere farklı çözümler üretir. Parçadan hareketle bütüne ulaşır.” (K9)

Disiplinlerarası Öğretim Uygulamaları Sırasında Karşılaşılan Sorunlar

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde katılımcılara disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunların ne olduğunun öğrenilmesi amacıyla “Disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Disiplinlerarası Öğretim Uygulamaları Sırasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Bireylere ilişkin sorunlar	Zaman sıkıntısı	7
	Müfredatı yetiştirme kaygısı	4
	Öğrenci farklılıkları	3
	Öğrencinin hazır bulunuşu	2
	Öğretmen donanım eksikliği.	2
	Velilerin tutumu	1
	Toplam	19
Okula ilişkin sorunlar	Materyal eksikliği.	6
	Sınıf mevcudunun fazla olması	4
	Mekanla ilgili sıkıntı.	2
	Bölgenin özellikleri	1
	Toplam	13

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinin frekans bakımından sırasıyla; bireylere ilişkin sorunlar ve okula ilişkin sorunlar olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. Bireylere ilişkin sorunlar teması altında zaman sıkıntısı müfredatı yetiştirme kaygısı, öğrenci farklılıkları, öğrencinin hazır bulunuşu, öğretmen donanım eksikliği ve velilerin tutumu kodları oluşturulmuştur. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardan ilki olan zaman sıkıntısı konusunda görüş ifade eden katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“...en önemlisi de zaman yönetimi süre...” (K1)

“Disiplinlerarası öğretim yaklaşımını uygularken zaman yetersizliği büyük bir sorun olarak önümüze çıkmaktadır. Öğretim programlarını hazırlarken bu yaklaşımı dikkate alarak düzenlenmesi gerekir.” (K3)

“...zaman sıkıntısı karşılaşılan sorunlar arasından bazılarıdır.” (K6)

“İlaveten disiplinler arası yaklaşım önceden planlamayı gerektiren bir süreç olup vakit sınırlılığı bu durumda ön plana çıkabilir.” (K12)

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinden bireylere ilişkin sorunlardan müfredat yetiştirme kaygısı, öğrenci farklılıkları, öğrencinin hazır bulunuşu, öğretmen donanım eksikliği ve velilerin tutumu konusundaki katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Müfredatı yetiştirme kaygısı ve ...” (K1)

“Programda müfredatın birbiri ile çakışmaması, ders programının hazırlanırken farklı derslerdeki konuların birbirine işleniş açısından paralel olması gerekmektedir” (K8)

“Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi de karşılaşılan sorunlar arasında” (K8)

“Öğrencilerin ilgi ve öğrenme süreçlerindeki farklılıklar- Velilerin tutumları” (K10)

“Konu ile ilgili yeterli donanıma sahip olmayan öğretmenler süreç yönetimi konusunda güçlük yaşarlar.” (K2)

Okula ilişkin sorunlar teması altında materyal eksikliği, sınıf mevcudunun fazla olması, mekanla ilgili sıkıntı, bölgenin özellikleri kodları oluşturulmuştur. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardan ilki olan materyal eksikliği konusunda görüş ifade eden katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“...okul materyal eksiklikleri...” (K1)

“Etkinlikler için malzeme eksikliği...” (K10)

“...ve materyallere ulaşımımızın zor olması da yine uygulamada güçlükler sebep olabiliyor.” (K13)

Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardan sınıf mevcudunun fazla olması, mekanla ilgili sıkıntı, bölgenin özellikleri konusunda görüş ifade eden katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“...sınıf mevcutlarının kalabalık olması da karşılaşılan sorunlar arasında.” (K2)

“...sınıflarımızın kalabalık olması sebebiyle uygulamada güçlükler yaşanabilir.” (K13)

“...mekan uygunsuzluğu da olumsuz yansıyabiliyor. Ders dışı bir çalışma olduğu için de ekstra zorluk oluşuyor.” (K4)

“Bulduğumuz bölgenin fiziki ve sosyal imkanlarında yaşanabilecek kısıtlılıklar bazı sınırlılıklara sebep olabilir.” (B12)

Disiplinlerarası Öğretim Uygulamalarının Daha Etkili Olması İçin Öneriler

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde katılımcılara disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerin ne olduğunun öğrenilmesi amacıyla “Disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Disiplinlerarası Öğretim Uygulamalarının Daha Etkili Olması İçin Önerilere İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Disiplinlerarası Öğretim Uygulamaları İçin Öneriler	Eğitim öğretimin planlanması	6
	Okul yönetiminin desteği	5
	Yeni öğretim tarzının benimsenmesi	3
	Materyal desteği	3
	Öğretmenlerin birlikte çalışmasının desteklenmesi	2
	Öğretmen eğitimi	3
	Çözüm odaklı yaklaşım	1
	Çevreden destek alma	1
	Toplam	9

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerilerine ilişkin görüşlerinin disiplinlerarası öğretim uygulamaları için öneriler olmak üzere tek tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların ifadeleri frekans bakımından sırasıyla; eğitim öğretimin planlanması, okul yönetiminin desteği, yeni öğretim tarzının benimsenmesi, materyal desteği, öğretmenlerin birlikte çalışmasının desteklenmesi, öğretmen eğitimi, çözüm odaklı yaklaşım, çevreden destek alma olmak üzere 8 kod altında toplanmıştır. Disiplinler arası öğretim uygulamaları için önerilerden ilki olan eğitim öğretim planlamasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Eğitim- öğretim çalışmalarının iyi planlanması gerekir” (K2)

“Ders dışı bir uygulama olarak değil müfredatın bir parçası olarak yürütülmelidir. Ayrıca öğretmenler uzaktan eğitimler yoluyla değil yüz yüze ve uygulamalı olarak çalışmaya katılmalıdır.” (K4)

“Öğretim programları hazırlanırken bu konuda birbirini destekleyecek kazanımlara odaklanabilir. Programlar bu anlamda yeniden tasarlanabilir, zenginleştirilebilir. Öğrenen ve öğreten için zengin öğrenme ortamları oluşturulabilir. Öğrenme içerikleri ve etkinlikler hazırlanarak öğrenenlerin hizmetine sunulabilir.” (K5)

“Ders programlarının (müfredatın) ve ders kitaplarının bu bakış açısıyla güncellenmesi ya da yeniden hazırlanması gerekmektedir.” (K7)

Disiplinler arası öğretim uygulamaları için önerilerden ikincisi okul yönetiminin desteğidir. Öğretmenlerin planlarını yaparken, kendilerini geliştirmeleri e zenginleştirmeleri için yönetimin desteğine ihtiyaç duyduklarına ilişkin görüşlerini paylaşmışlardır. Okul yönetiminin desteği konusunda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“...okul idaresinin desteği,” (K3)

“Daha etkili olması için öğretmenlerinin planlarını hazırlarken daha dikkat etmesi, zaman ayırması ve bunu benimsemesi gerekiyor. Öğretmene zaman baskısı ve ya belli sürede belirlenen tüm kazanımların bitirilmesi için baskı yapılmamalı.” (K11)

“Okul yönetiminden bu uygulamaları yapan sınıf ve öğretmenlerin ihtiyaçlarını dinleme ve geliştirmeye yönelik yaklaşımlar gerektiğini düşünüyorum” (K13)

Disiplinler arası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerilerine ilişkin yeni öğretim tarzının benimsenmesi, materyal desteği, öğretmenlerin birlikte çalışmasının desteklenmesi, öğretmen eğitimi, çözüm odaklı yaklaşım, çevreden destek alma konusunda görüşlerini ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir.

“Her öğretmen bir derste ki konuyu, başka dersin konularıyla entegre ederek anlatması, ilişkilendirmesi, bol bol örnek vermesi, yeri gelince sınıfın duvarlarını aşarak gezi gözlem yaparak kalıcı öğrenme için etkili olabilir.” (K9)

“Uygulamayı öğretmenlere tanıtmak gerekir. Disiplinler arası öğretim konulu hizmetiçi eğitimlerin alınması sağlanabilir. İletişimi güçlendirmek ve malzeme desteği sağlamak gerekir.” (K10)

“Bir sınıfta teknolojik imkânlar sıkıntılı ise ya da sınıfta fiziki şartların iyileştirilmesi gerekiyorsa ya da bir laboratuvar desteği gerekiyorsa idare ile sıkı bir iş birliği yapılabilirdir.” (K13)

“Farklı disiplinlerin nasıl birbiri ile eşleştirileceğine dair bir kılavuz ya da yol haritası öğretmenin işini kolaylaştıracaktır. Konu ile ilgili yapılabilecek yüz yüze veya çevrimiçi dersler ile farkındalık oluşturulabilir.” (K8)

“Öğretmenlerin bu konuda aldıkları eğitimlerle uygulamada bulunmaları, uygulamada sorunları çözüm odaklı aza indirme gayretleri, ivedilik arz etmesi, okul idaresinin desteği, öğrencileri bilgilendirme, çevredeki kaynak kişilerle iletişim ve destek sağlanması olabilir.” (K1)

“Uygun olan tüm derslerde uygulanması, Öğretmene yönelik uygulamalı yetiştirme programları, Örnek uygulamaların basılı kaynaklarının okullara ulaştırılması.” (K15)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim yönteminin onlar için anlamının ne olduğuna ilişkin görüşlerinin disiplinlerarası öğretim yönteminin anlamı teması altında toplandığı görülmüştür. Katılımcıların disiplinlerarası öğretim yönteminin anlamını dersler arası bağlantı, konuların farklı yönlerinin ele alınması, birden fazla disiplinden öğretmenle öğretim, bireyin kendini ve çevreyi tanıması ve öğrenciyi farklı düşünmeye teşvik olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Disiplinler arası bir öğretim stratejisi, bir fikri, konuyu veya temayı birçok akademik alanla ilişkilendirmeyi içerir. Bir fikir, konu ya da tema, ilişkili olduğu birçok disiplin için kabul edilebilir olmalıdır (Arslantaş, 2006). Disiplinlerarası öğretim yöntemi, ancak öğrencilerin konu hakkında kalıcı bir anlayış kazanmaları isteniyorsa bu şekilde başarılı olabilir. Disiplinlerarası öğretim stratejisi, günlük yaşamla ilgili konuları içermelidir. Çok disiplinli öğretim yöntemlerinin modern yaşamı yansıttığı düşünüldüğünde önemli görülmektedir (Yarımcı, 2011).

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim stratejisinin öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarını ya da sınıftaki performanslarını geliştireceğine yönelik inancına ilişkin görüşlerinin gelişime inanç, öğrencilerin konuya ilişkin tutumları ve öğrencilerin sınıftaki performansları olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin konuya ilişkin tutumlarına ilişkin katılımcılar, öğrenmeye ilgi artar, olumlu tutum geliştirme, öğrencinin zihninde somutlaşır, kalıcı öğrenme ve farklı bakış açısı geliştirir şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin sınıftaki performanslarına ilişkin katılımcılar, öğrenme kalıcı olur, performans artar, düşünme becerisi gelişir, başarı artar, problem çözme becerisi artar, yaratıcılık gelişir şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin bir konuyu farklı açılardan görmelerini sağlamak disiplinlerarası öğretim yönteminin hedeflerinden biridir (Yıldırım, 1996). Bu bağlamda, disiplinlerarası öğretim yönteminin amacına ulaşması, eğitimcilerin öğrencilerin bir konuyu çeşitli açılardan görme kapasitelerine dikkat etmesiyle sağlanacaktır. Ayrıca, öğrencilerin olayları farklı açılardan görme kapasitelerini geliştirmek modern eğitimin hedeflerinden biridir. Bu şekilde, eğitimcilerin böyle bir görüşü dile getirmesi, bu yeteneğe sahip olanların yetişmesine yardımcı olacaktır. Bir eğitimci, çeşitli alanlar arasında bağlantı kurarken diğer eğitimcilerin görüşlerini dikkate aldığını söyledi. Eğitimcilerin işbirliği, disiplinlerarası bir eğitim programının başarısındaki en önemli unsurlardan biridir (Duman ve Aybek, 2003; Jacobs, 1989; Tchudi ve Stephen, 1993; Yıldırım, 1996). Dolayısıyla, eğitimcinin diğer öğretmenlere danışarak geliştirdiği disiplinlerarası öğretim etkinlikleri programın başarıya ulaşmasına yardımcı olabilir.

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinin bireylere ilişkin sorunlar ve okula ilişkin sorunlar olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Bireylere ilişkin sorunlar zaman sıkıntısı, müfredatı yetiştirme kaygısı, öğrenci farklılıkları, öğrencinin hazır bulunuşu, öğretmen donanım eksikliği ve velilerin tutumu olarak ifade edilmiştir. Okula ilişkin sorunlar ise materyal eksikliği, sınıf mevcudunun fazla olması, mekanla ilgili sıkıntı, bölgenin özellikleri olarak ifade edilmiştir. Raporlarına göre, çok disiplinli öğretim tarzını uygulamak öğretmenler için sorunlu olmuştur. Zaman yetersizliği, ulusal ve uluslararası literatürde disiplinler arası öğretim yönteminin dezavantajlarından biri olarak gösterilmektedir (Konukaldı, 2012; Sullivan, 2000; Suraco, 2006). Çalışmanın, eğitimcilerin zaman yönetimi sorunları yaşadığına dair bulguları hem ulusal hem de uluslararası literatürle tutarlıdır. Disiplinlerarası öğretim stratejisini doğru bir şekilde uygulamak için çeşitli alanlardan kaynak edinmek hayati önem taşımaktadır. Nitekim Coşkun (2009) disiplinlerarası öğretim yönteminin başarılı olabilmesi için öğretim materyallerinin kullanılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, birçok akademik alandan kaynak ve tekniklerin kullanılması, öğrencilerin bir fikri, temayı veya konuyu daha etkili bir şekilde anlamalarına yardımcı olabilir. Bunun nedeni, disiplinler arası öğretim yöntemlerinin öğrencilerin gelişiminde kullanılmasıdır. Yoğun müfredat nedeniyle öğretmenler disiplinlerarası öğretim yöntemini kullanırken zorlandıklarını belirtmişlerdir. Yoğun müfredat nedeniyle disiplinlerarası öğretim tarzını uygulamak zordur. Mevcut müfredatta kapsanan alanlara yetişmeye çalışırken, öğretmenler disiplinlerarası öğretim tarzına dayalı etkinlikler oluşturma görevinin yükünü hissedebilirler.

Katılımcı öğretmenlerin, disiplinlerarası öğretim uygulamalarının daha etkili olması için önerilerine ilişkin görüşleri eğitim öğretimin planlanması, okul yönetiminin desteği, yeni öğretim tarzının benimsenmesi, materyal desteği, öğretmenlerin birlikte çalışmasının desteklenmesi, öğretmen eğitimi, çözüm odaklı yaklaşım, çevreden destek alma olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlere göre hizmet içi eğitim verilmelidir. Öğretmenlerin disiplinler ötesi öğretimi uygulayabilmeleri için bu konuda yeterince bilgili olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, bu stratejiyi uygulamaya koymak zor olabilir. Öğretmenler, ders ve çalışma kitaplarının disiplinlerarası bir öğretim metodolojisi kullanılarak oluşturulmasını önermektedir. Öğretme-öğrenme sürecinde, ders ve çalışma kitapları temel öğretme ve öğrenme yardımcılardır (Ünsal ve Güneş, 2002). Ders ve çalışma kitaplarındaki etkinlikler diğer derslerle ilişkilendirilerek

düzenlenirse, eğitimcilerin disiplinlerarası öğretim yöntemini kullanması daha kolay olacaktır. Ayrıca, ders ve çalışma kitaplarını tasarlamak için müfredatlar kullanılır. Öğretim programlarının bu yaklaşıma uygun olarak yapılandırılmadığı düşüncesi, ders ve çalışma kitaplarının bu şekilde düzenlenmemiş olmasıyla desteklenmektedir.

Öneriler

Son olarak, gelecekte yapılacak araştırmalar, daha geniş bir katılımcı yelpazesıyla daha büyük ölçekli çalışmalar yaparak ve eğitimcilerin mezun oldukları kurumları ve çalışma sürelerini hesaba katarak Türkiye'de disiplinlerarası öğretimin durumuna ışık tutabilir. Ayrıca, daha kapsamlı veri toplamak için eğitim fakültelerinde çalışan konu uzmanları, müfredat geliştiriciler ve ölçme ve değerlendirme uzmanlarına danışılması tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

Acat, B ve Ekinci, A. (2005). Yapılandırmacı felsefe ve yeni öğretim programı programına etkileri. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Altınel, B. ve Akın, B. (2020). Veri toplama yöntem ve araçları, Araştırma teknikleri içinde (163-185. ss.). Ankara: Nobel.

Arsıntaş, S. (2013). İlköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası yaklaşıma göre yapılan öğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına etkisi, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 2, 1-13

Aydın, G. ve Balım, A. G. (2005). Yapılandırmacı yaklaşıma göre modellendirilmiş disiplinlerarası uygulama: Enerji konularının öğretimi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38(2), 145-166

Christensen, Larry B., Jhonson, R. Burke ve Turner, Lisa A. (2015). Araştırma yöntemleri desen ve analiz, (M. Sever, Çev.) Ankara: Anı

Chrysostomou, S. (2004). Interdisciplinary approaches in the new curriculum in Greece: A focus on music education". Arts Education Policy Review, 105(5), 23-29.

Coşkun, S. (2009). "İlköğretim 8. sınıf matematik dersinin disiplinlerarası yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dağalp, R. (2020). Karma araştırma desenleri. Erçetin (Ed.), Araştırma teknikleri içinde (107-142. ss.). Ankara: Nobel.

Doğan, C. (2014). Coğrafya öğretiminde disiplinlerarası ders işlenişinin başarıya etkisinin değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç temelli ve disiplinlerarası öğretim yaklaşımlarının karşılaştırılması. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11, 1-1

Gür, T. M. (2003). Araştırma ve eğitiminde disiplinlerarasılık. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları

Güven, E. ve Hamalosmanoğlu, M. (2012). İlköğretim 4. sınıf fen ve teknoloji ders kitabındaki çevre içerikli etkinliklerin disiplinlerarası yaklaşım yönünden incelenmesi. Journal of European Education, 2 (2), 1-8.

Jacobs, H. H. (2009). The growing need for interdisciplinary curriculum content. in h. h. jacobs (ed.) interdisciplinary curriculum: design and implementation. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.

Konukaldı, I. (2012). İlköğretim fen ve teknoloji eğitiminde disiplinlerarası tematik öğretim yaklaşımının öğrencilerin öğrenme üzerine etkisi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya

Özçelik, C. (2015). Disiplinlerarası öğretim yaklaşımına dayalı hazırlanan öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin geometrik cisimlerin hacimleri konusundaki akademik başarılarına ve problem çözme becerilerine etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın

Özhamamcı, T. (2013). İlkokul ve ortaokul öğretim programlarındaki disiplinlerarası öğretim uygulamalarına yönelik öğretmen görüşleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).

Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 159-167.

Sullivan, J.M. (2000). A study of the effect of an interdisciplinary study improvement program on the academic achievement and classroom behavior among tenth grade students. (Doctoral thesis, Universty of Massachusetts, Lowell).

- Suraco, T.L. (2006). An interdisciplinary approach in the art education curriculum. (Master thesis, Georgia State University, Atlanta)
- Tchudi, S. & Lafer, S. (1993). How dry is the desert? Nurturing interdisciplinary learning. *Educational Leadership*, 51 (1), 1-4.
- Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2002). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak M.E.B ilköğretim dördüncü sınıf fen bilgisi ders kitabına fizik konuları yönünden eleştirel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (3), 107-120.
- Yalçın, M. (2013). Biyoloji dersinde disiplinlerarası çalışmaların öğrenme üzerine etkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 117-122.
- Yarımca, Ö. (2011). Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı bir durum çalışması, *Akademik Bakış Dergisi*, 25, 1-22.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.